KESKKONNAAMET

ŠVEITSI–EESTI
koostööprogramm

Järve-elupaikade tegevuskava koostamine

Marko Vainu

projekti ekspert/ Looduskaitse planeerimise osakond

Eesmärk

- Tegevuskava koostatakse Eesti järve-elupaigatüüpide elurikkuse ja ökosüsteemi teenuste sälitamiseks ja taastamiseks.
- **Annab ülevaate olemasolevast olukorrast ja ohuteguritest**.
- Seab eesmärgid aastateks 2030 ja 2050.
- Esitab meetmed eesmärkide saavutamiseks.

Loodusdirektiivi järve-elupaigatüübid

Järve-elupaikade kaitsealused ja tähelepanu vajavad liigid

Elupaigatüüp	Taimed		Selgrootud		Linnud		Kalad
3110	muda-lahnarohi järv-lahnarohi mõru vesipipar vesilobeelia vahelduvaõiene vesikuusk lamedalehine jõgitakjas	ujuv jõgitakjas väike vesikupp väike vesiroos valge vesiroos järvepall	valgelaup-rabakiil hännak-rabakiil				vingerjas
3130	nõtke-näkirohi väike konnarohi mõru vesipipar väike vesiroos valge vesiroos	juus-penikeel niitjas penikeel järvepall punakas penikeel					hink vingerjas
3140	nõtke-näkirohi valge vesiroos niitjas penikeel väike penikeel		laiujur lai-tõmmuujur rohe-vesihobu valgelaup-rabakiil	hännak-rabakiil suur-rabakiil ida-pronkskõrsik	järvekaur väikehuik		hink vingerjas
3150	väike konnarohi sile kardhein väike vesiroos valge vesiroos	niitjas penikeel väike penikeel järvepall	laiujur lai-tõmmuujur rohe-vesihobu hännak-rabakiil		sarvikpütt väikepütt hallpõsk-pütt väikekajakas	laululuik väikehuik tait mustviires	hink vingerjas
3160	väike vesikupp väike vesiroos		lai-tõmmuujur apteegikaan valgelaup-rabakiil suur-rabakiil		järvekaur sarvikpütt laululuik väikehuik		vingerjas
1150*	silmjärvikas vahelmine näkirohi sile kardhein niitjas penikeel väike penikeel		apteegikaan valgelaup-rabakiil ida-pronkskõrsik		sarvikpütt väikepütt hallpõsk-pütt väikekajakas laululuik	väikehuik täpikhuik tait mustviires	hink

Keskkonnaamet

Järve-elupaigatüüpide levik

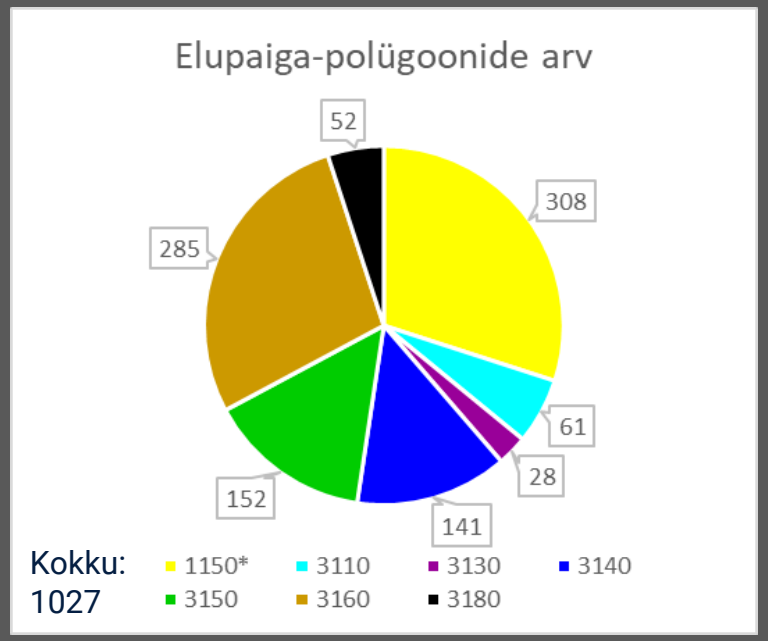

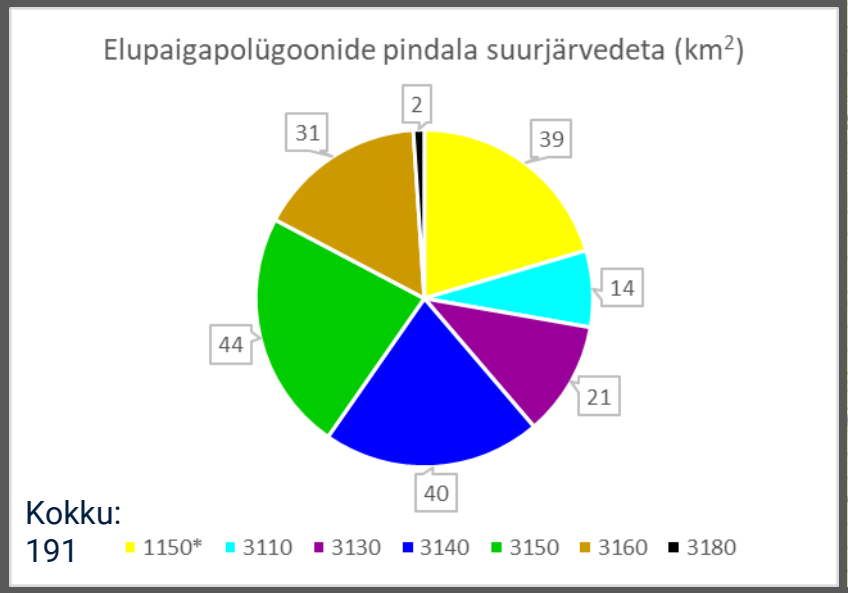

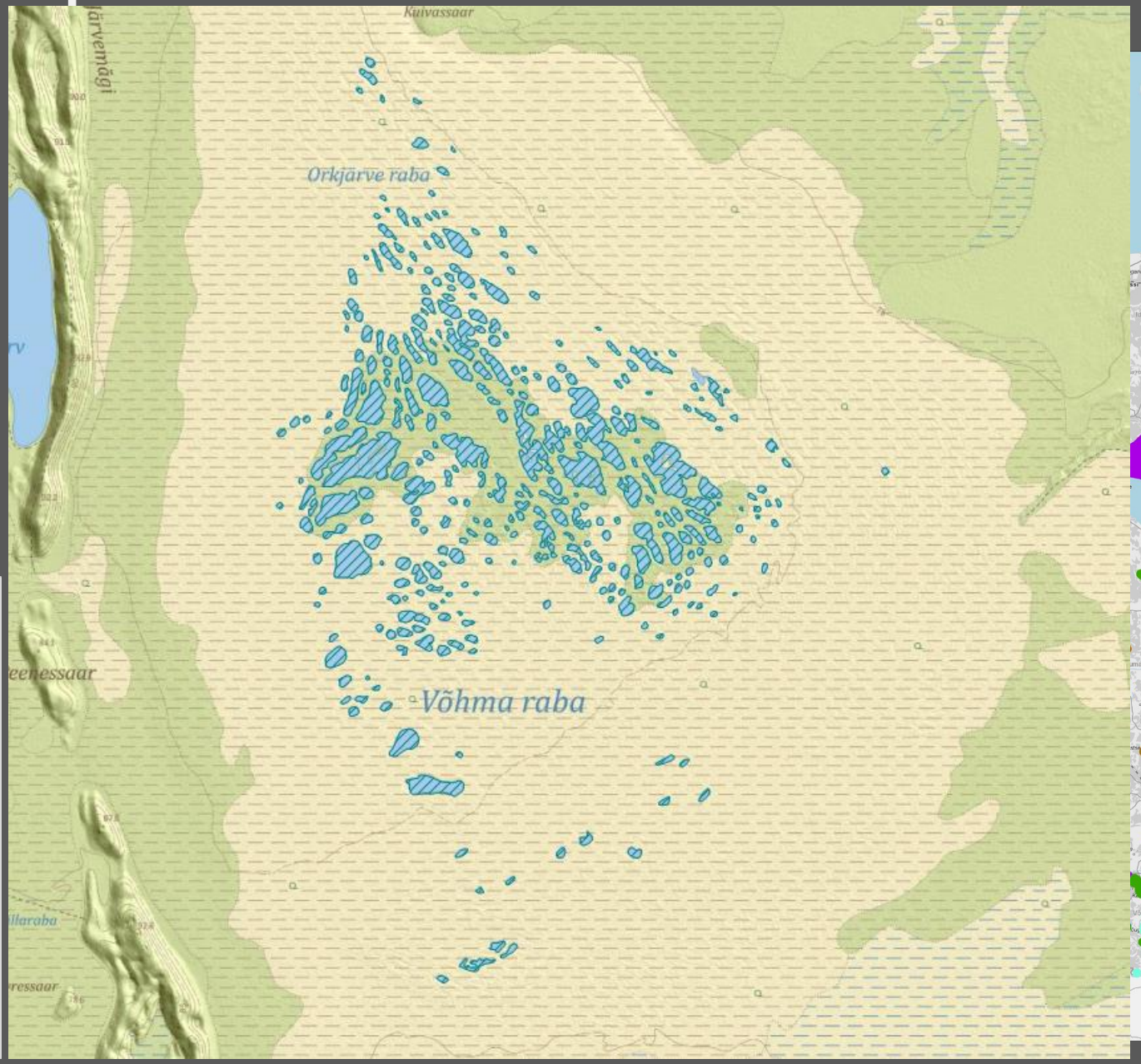

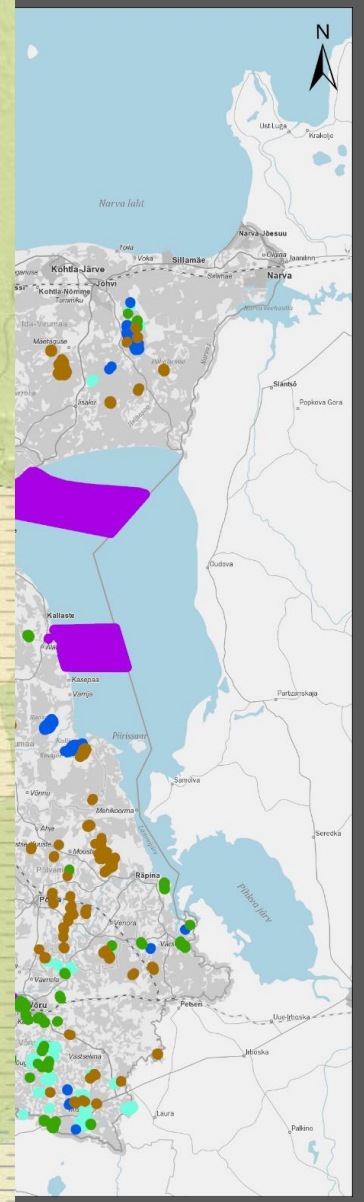

Järve-elupaikade potentsiaalne hulk ja pindala

- EELISe veekogude nimistus arvel 1483 looduslikku järve (kõik vähemalt 1,0 ha ja valik <1,0 ha).
- Järve-elupaigatüüpi kuuluvaks on määratud 787 looduslikku järve (+7 paisjärve, 2 tehisjärve).
- Sadakond järve on inventeeritud muudesse tüüpidesse (peamiselt rannikujärved ja suured laukad).
- Järve-elupaigatüübita 696 looduslikku järve pindalaga 39 km^2 (suurimad Ülemiste, Harku, Keeri, Elistvere, Lahepera).
- 3180* (karstijärved ja –järvikud) on erand. Selle potentsiaalne pindala on teadmata.

Järve-elupaikade looduskaitseline seisund

- Esinduslikkus (*Representativity*)
- Looduskaitseline seisund (*Degree of conservation*), mis hõlmab:
  - struktuuri säilimist (*Degree of conservation of structure*)
  - funktsioneerimist e. elupaiga seisundi säilimise väljavaateid (*Degree of conservation of functions*)
  - taastamise võimalusi (*Restoration possibilities*)
- Üldine looduskaitseline väärtus (*Global assessment*)
- **LK seisund hinnatud 687 polügoonil, 340 hindamata.**

Elupaigatüüp (pindala järgi, %)	Soodsas seisundis (A+B)	Ebasoodsas seisundis (C)	Teadmata
3110	88	12	0
3130	97	2	
3140	62	22	
3150	94	5	
3160	55	5	
3180*	16	4	80
1150*	62	3	35

3140 - Isegi kui kõigi teiste järvede seisund oleks A või B, aga Endla ja Soitsjärv oleksid C, ei saaks 90% pindalast A+B-ks.

Elupaigatüüp (polügoonide järgi, %)	Soodsas seisundis (A+B)	Ebasoodsas seisundis (C)	Teadmata
3110	60	38	2
3130	50	11	39
3140	56	18	26
3150	65	25	10
3160	55	6	39
3180*	46	2	52
1150*	42	13	45

Tegelikkus on pigem hullem

- Järvedest, mis on määratud nii VRD järgi veekogumiks kui LD järgi elupaigaks (n=81) ja mille seisundit on mõlema järgi hinnatud (n=76), on VRD järgi soodsas seisundis 24%, aga LD järgi 80%.
- 2015–2024 hinnatud viie (2005–2024 kaheksa) kogumjärve seisundit LD järgi.
- 2005–2024 on hinnatud vaid 360 elupaigapolügooni seisundit (35%).

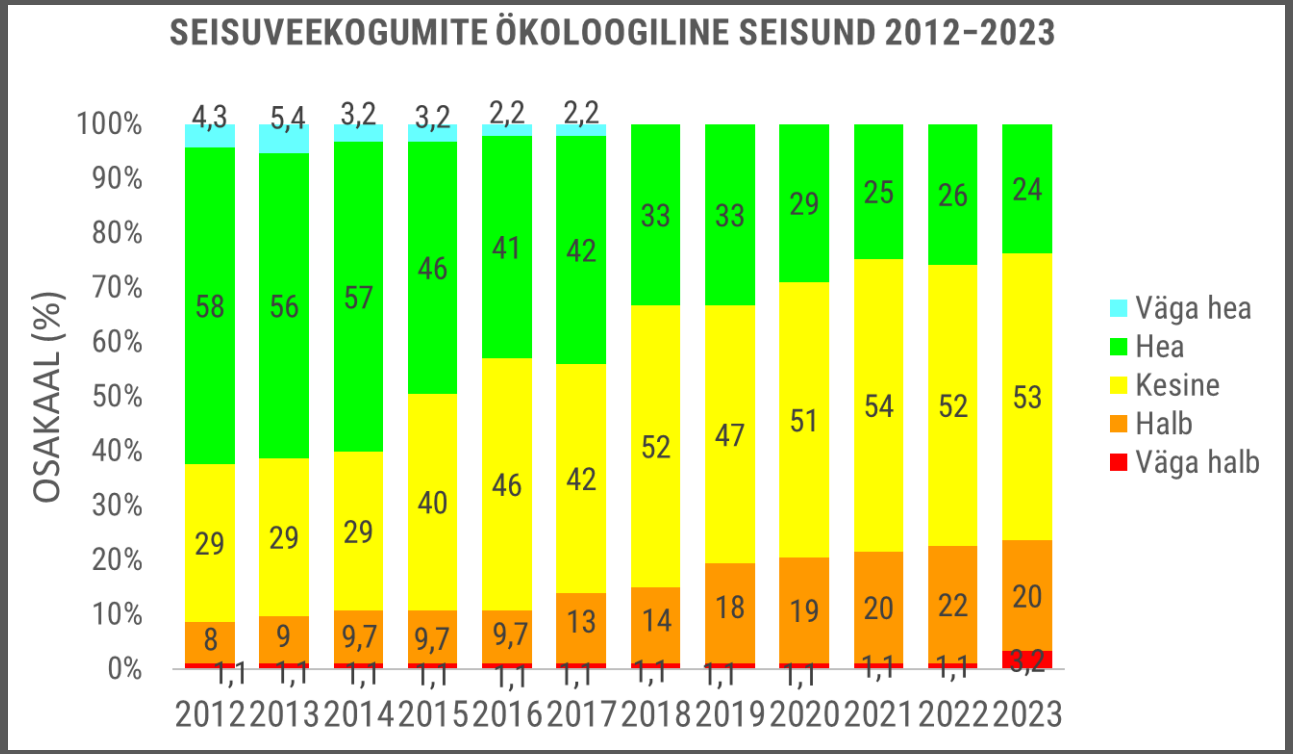

Järve-elupaikade kaitstus

- Natura loodusaladel asub 842 järve-elupaigapolügooni (82%).
- Järve-elupaigapolügoonide pindalast asub loodusaladel 98%.
- 3140 – kolm suuremat järve väljaspool loodusalasid: Maardu, Konsu, Klooga.
- Järve-elupaigad asuvad 191 loodusalal.
- Vähemalt üks järve-elupaigatüüp on eesmärgiks 186 loodusalal.

Elupaigatüüp	Polügoone loodusaladel (%)	Pindala loodusaladel (%)
3110	90	96
3130	68	100
3140	67	82
3150	80	98
3160	79	90
3180*	60	50
1150*	96	99

Keskkonnaamet

Probleem!

- Loodusalad/kaitsealad on piiritletud järve kaldajoonega.

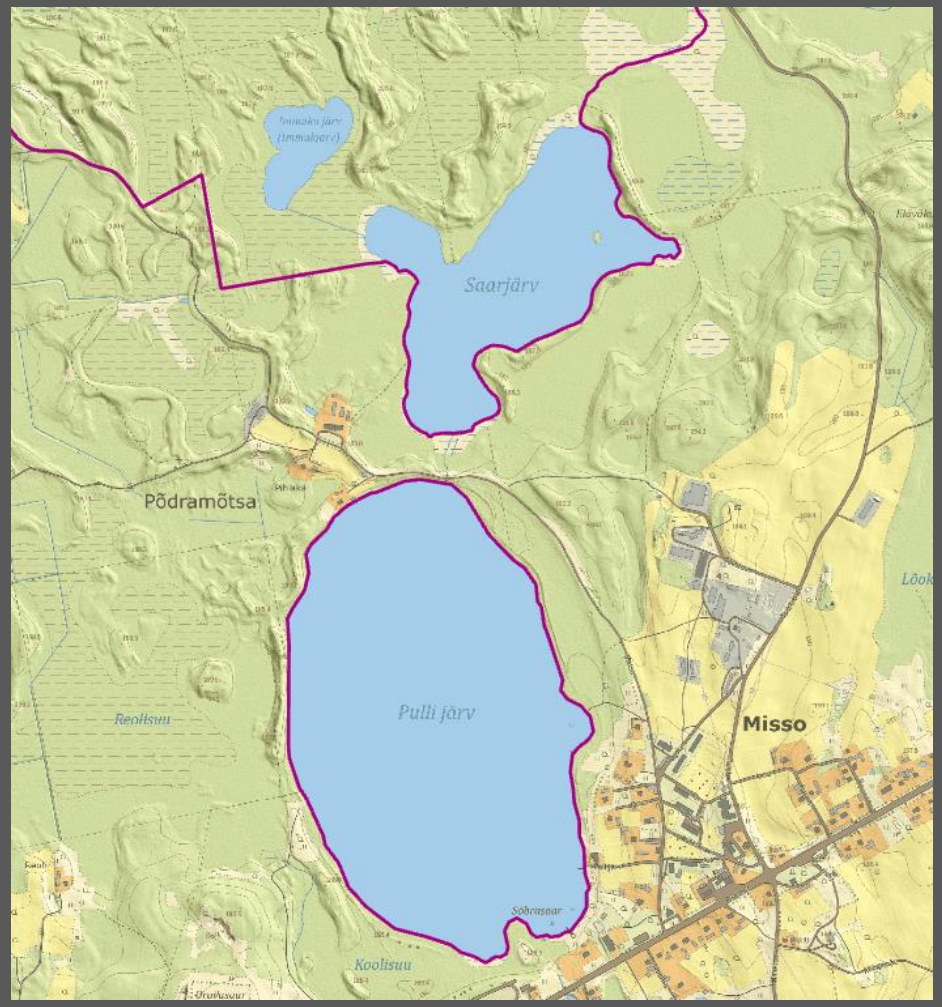

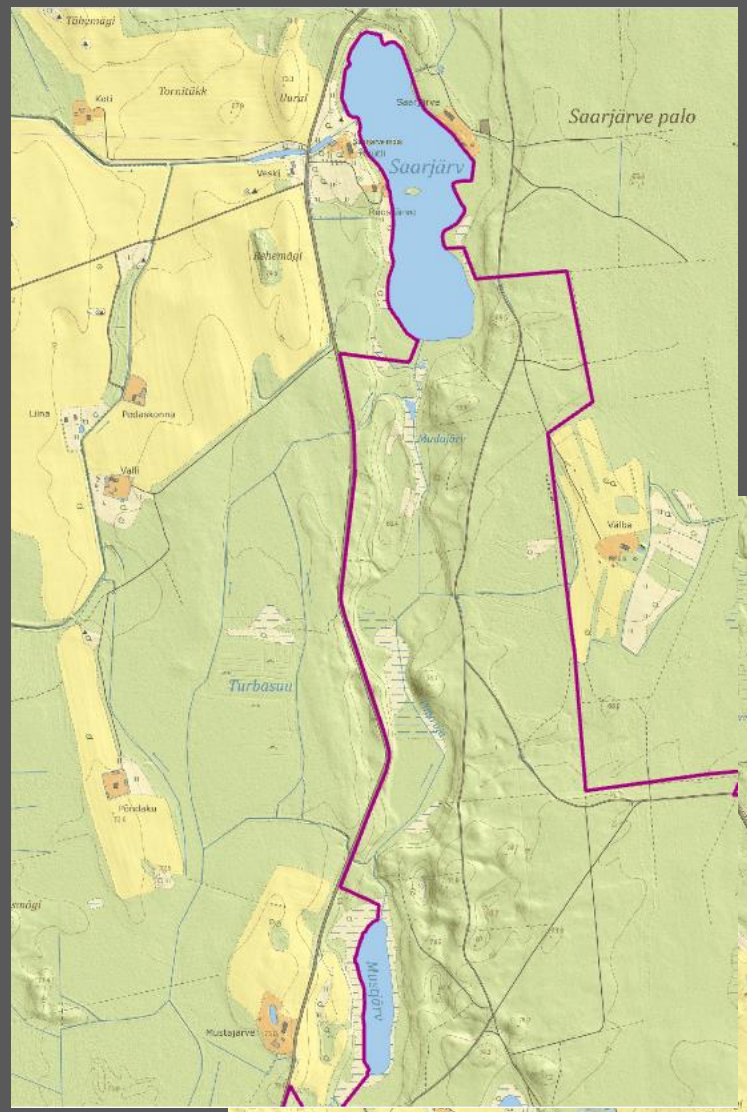

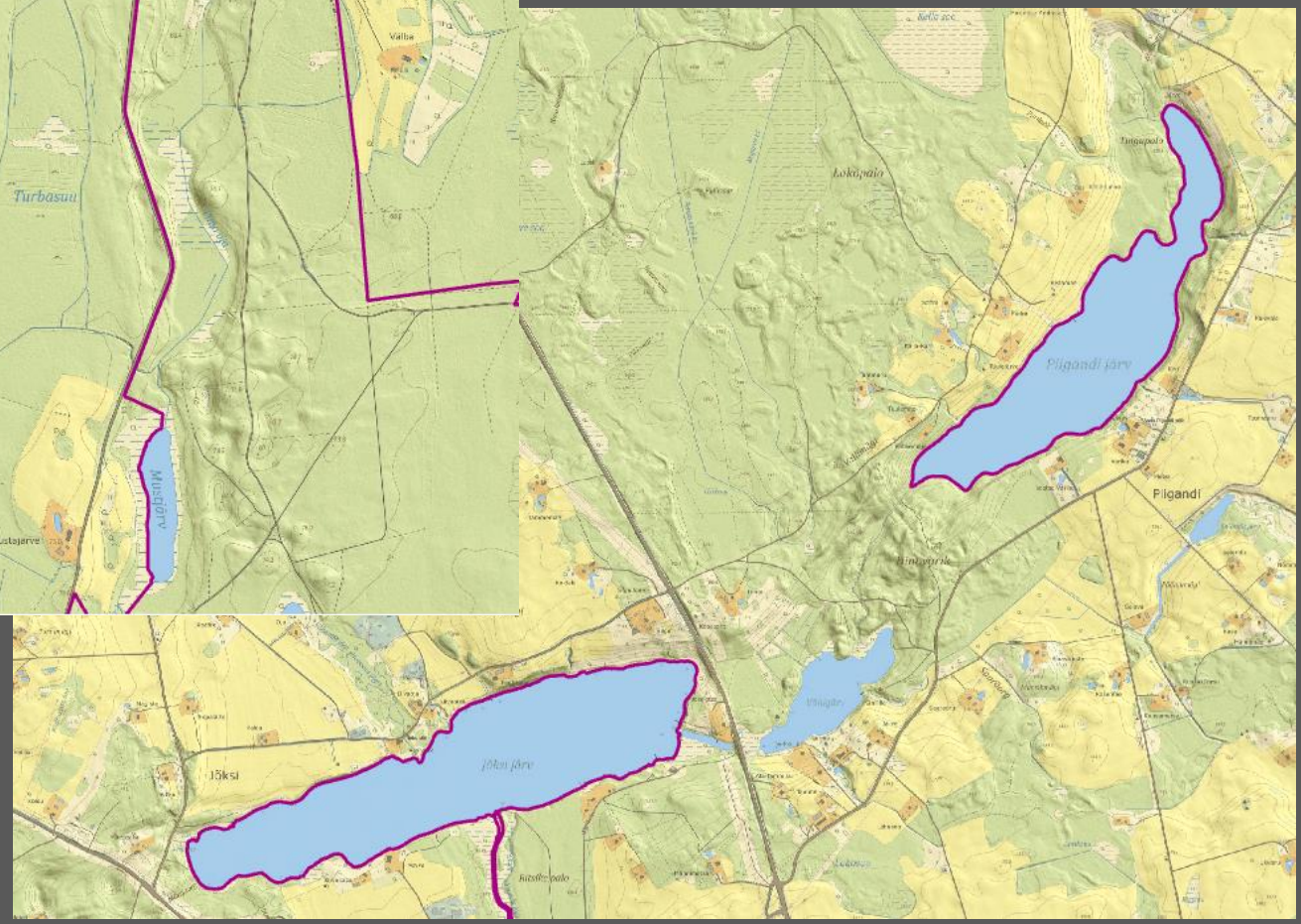

Keskkonnaamet

Järve-elupaikade valglate kaitstus

- Analüüs 550 järve-elupaigaks määratud järve EELISe valglate põhjal.

Elupaigatüüp	Loodusaladele jääva valgla pindala (v.a. Peipsi ja Võrtsjärv) (%)
3110	45
3130	14
3140	19
3150	23
3160	24
3180*	5
1150*	23

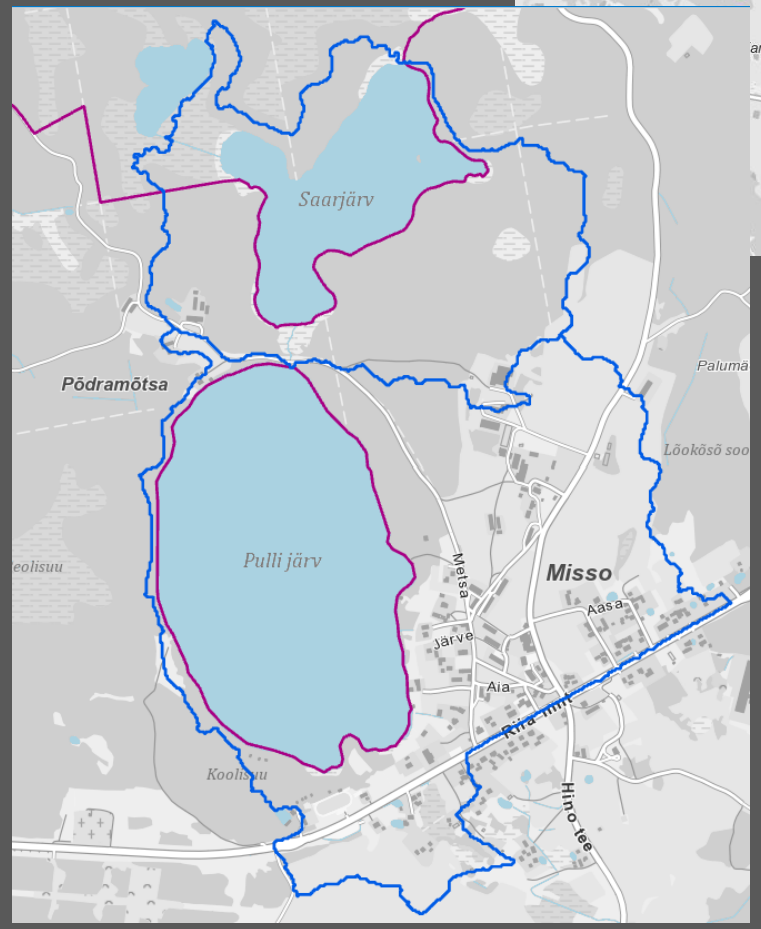

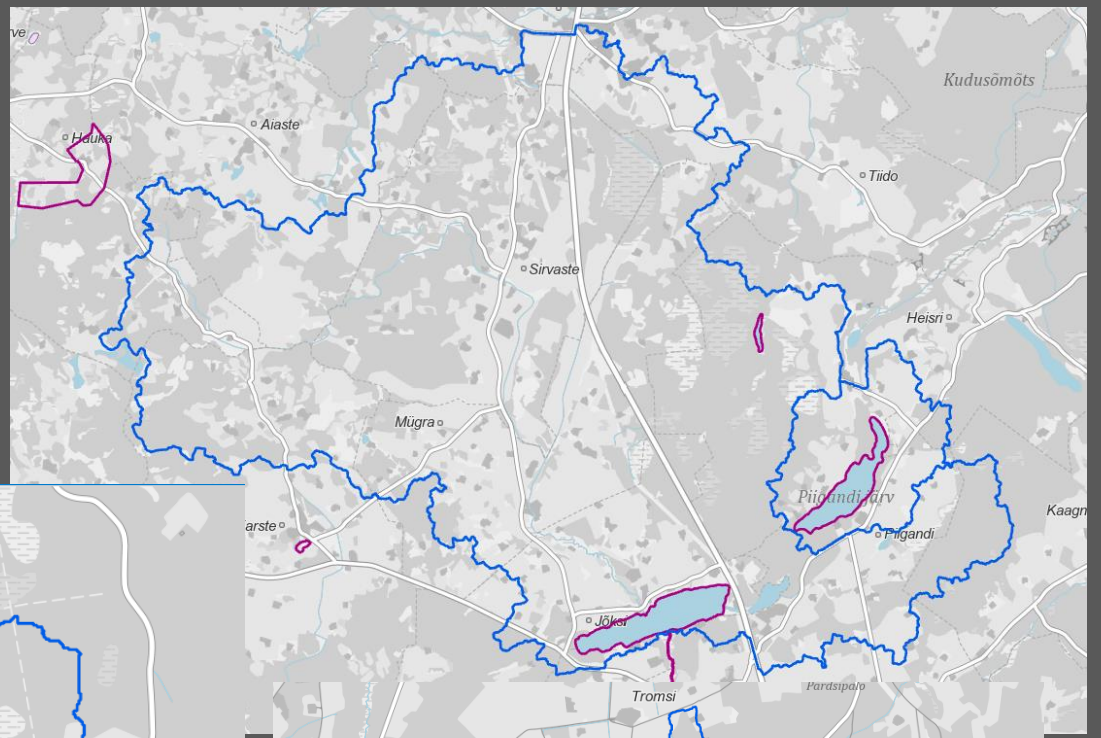

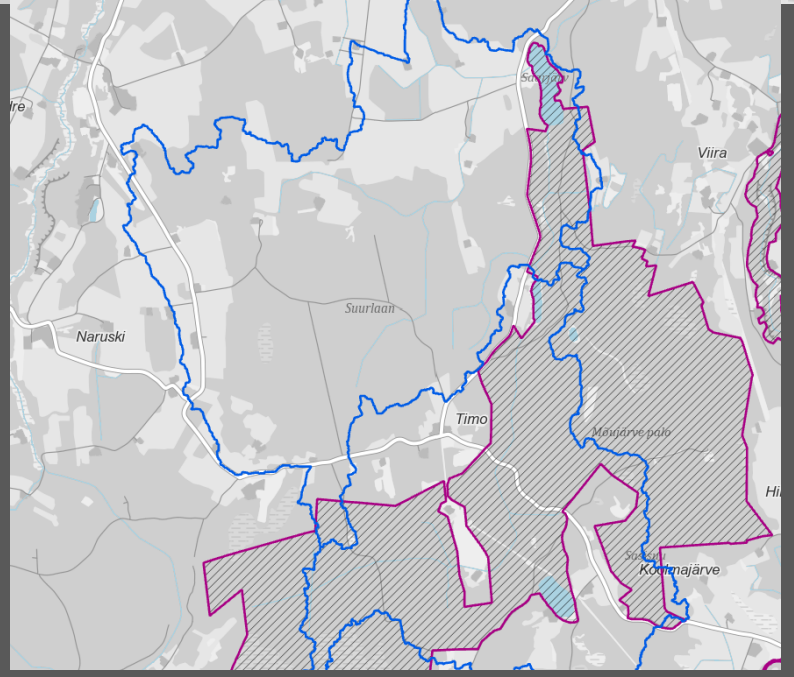

Mõjutegurid

- Analüüsitud 149 ebasoodsas seisundis elupaigajärve.
- Kõigil 1150* hinnatud põhjuseks “looduslikud põhjused”.
- Üle jäi 110.

Mõjutegur	Mõjutatud elupaigajärvede arv
PA13 Looduslike või sünteetiliste väetiste kasutamine	25
PA22 Põllumajandusmaaks kuivendamine	18
PF05 Spordi, turismi ja vaba aja tegevused	15
PB23 Veetaseme langetamine metsanduslikel eesmärkidel	14
PM07 Looduslikud põhjused	14
PF07 Heit- ja sademevesi asustusest	12
PB24 Metsakuivendus	9
PA20 Loomakasvatus (v.a. karjatamine)	6
PL06 Veetaseme langetamine teadmata põhjusel	5
PC12 Pinna- ja põhjavee võtmine loodusvarade kaevandamiseks (põhjaveetaseme langetamine)	4
PF17 Olme- ja tööstusveevõtt	3
PA17 Põllumajanduslik tegevus, mis põhjustab pinna- või põhjavee reostust (ajalooline linaleotamine)	2
PF03 Spordi-, turismi- ja puhketaristu loomine või arendamine	2
PC05 Turba kaevandamine	1
PX03 Tundmatu koormus	32

Mida seada eesmärkideks?

- Pindala järgi?
- Järvede arvu järgi?